

ԹԻԻ ԽԶ. 48. ՇՐՁԱՆ Զ. 1878 ՏԱՐԻ Ե. ՄԱՐՏ 25 ՇԱԲԱԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՀԻՆՓԵՐՈՐԳ ԿԻՐԱՆԻ

ՄԵԾԻ ՊԱՀՈՑ

Վաղն Կիւրակէ՝ 26 Մարտ երեկոյեան ժա-
մերդուլեան միջոցին Եկնի-Գարուի Ս. Առաքե-
լոց Եկեղեցւոյն մէջ պիտի ատենախօսէ Հանգի-
սիս Տէր—Խմբագիր Տ. Հմայեակի Վ. Դիմաքոսեան
Հետեւեալ նիւթոյն վերայ :

ԱԶԳԵՐ, ՁԵՐ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՓԱՌՔԵՐԸ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՅԵՔ

(Ազգային)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԲԱՐԵՆՊԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

« ԵՍ զփառան, զոր ետուր ինձ՝ ետու նոցա . զի
իցեն մի, որպէս եւ մեք մի եմք : Ես 'ի նոսա' եւ
դու յիս, զի եղիցին կապարեալք 'ի մի : Եւ զիտասցի
աշխարհ՝ եթէ դու առաքեցեր զիս, եւ սիրեցի զնո-
սա՝ որպէս դու զիս սիրեցեր : Հայր, զորս ետուրն
ինձ, կամիմ զի ուր ենն եմ, եւ նոցա իցեն ընդ իս
զի տեսանիցեն զփառս իմ . . . » : Գով. ԺԷ. 22-24 :

« Ես գլեզ փառաւորացի յերկրի, զգործմն կատարեցի, զոր ետուր ցնս՝ զի արարից : Եւ այժմ փառաւորեա զիս, Հայր, առ 'ի քէն փառօքն, զոր ունէի յառաջ քան զլինկէն աշխարհի առ 'ի քէն » : . . .

« Արդ ես վասն նոցա ազգայեմ, եւ ոչ վասն աշխարհի ազգայեմ. այլ վասն նոցա, զորս ետուրն ինձ, զի քո են: Եւ որ ինչ իմ է, ամենայն քո է, եւ որ ինչ քո է, այն իմ է, եւ վառաւորեալ եմ ՚ի նոսա ք: Զով. ԺԻ. 4:

« Սակաւաւորն հաղարաւոր եղիցի եւ կրտսերն յազդ մեծ, զի ես Տէր ընդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից զնոսա » : Եւայր. Կ. 22 :

3007. Բ. 54 — ԺԱ. 49. — ԺԲ. 28. — ԺԷ. 1. —
Համրվ. Բ. 21. Է. 31. — Ա. Կորթ. Ժ. 31. — ԺԵ.
40—43. — Կորդ. Գ. 4:

Իսկ յառաջիկայ Երեքշաբթի օրն՝ Մարտ
28, ճաշու ժամունն մասնաւորապէս կանանց
պիտի քարոզէ :

ԽՆԴԻՐԷ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

(Ազգային)

20303 CLEVERLY KNIGHT

2494354 744444

Thunberg. l. 7. 8. — LG. 1.

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ . — Ս. Մեծի Պահոյ ամեն
 իւրակէ առաւօտներն սկիտի խօսի օրումն
 կարդացուելիք Ս. Աւետարանի վարդապետաւ
 թեանց յերայ :

Բ. Կիւրակէ տուաւ տեան ժամերդութիւնը
պիտի սկսին ժամ 11 ին երեկոյին 9 1/4 ին,
իսկ երեքշաբթի ուուրց ճաշուն՝ ժամ 4 1/2 ին :

Գ. Կիւրակէ երեկոյեան Գարպէներն ըստ
խնդրոյ ժողովրդեան Տաճկերէն լեզուաւ պիտի
խօսի :

U. 2. 9. U. 3. 1. 6

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Մեր նախնիքաց թիւերովն բրած տեսաւ
թիւնն իս գրեթէ ընդ հանրապէս Ազգերնուս
քաղաքական կացութեանը նշխարաբերէին. ներ-

քին բարեկարգութեան ալ անհրաժեշտ պէտք
ունիմք, որ ոչ նուազ կարևորագոյն է քան ըզ-
քաղաքականն, մանաւանդ այնպէս որ թէ ա-
նոր ոգին է այս երկուքն պատճառիւ և դորժի
արդիւնքն ունին և մին առանց միւսոյն գոյու-
թիւն չունի :

Ժողովուրդ մի որ գիտէ այս երկուքին հա-
ւասար ոյժ տալով ներդաշնակութեան մի մէջ
դնել, ներքին արտաքին ապահովութեամբ կըր-
նայ վայելել աշխարհիս ամեն տեսակ երջանկու-
թիւններն և միշտ ուրիշներուն վերայ բարոյա-
կան ազդեցութիւն մը կունենայ, իսկ այն ժո-
ղովուրդն որքան ալ հզօր Պետութիւն մի ունե-
ցած ըլլայ՝ եթէ ներքին բարեկարգութեան կա-
րևորութիւն չ'ապ, կանուխ կամ անագան կը
տուժէ. այսպէս կործանած են այն ահագին
Պետութիւններն՝ որք զէնքով և հարստութեամբ
աշխարհ կ'ողագնէին, այսօր լոկ պատմութիւն
նին կ'կարդամք:

Մեր Ազգն ալ ի վաղուց հետէ ներքին բա-
րեկարգութեան փոյթ Հռանելով, ինչպէս եր-
ջանկայիշատակն Մոսկէս Խորենացին ալ այս մա-
հաւորութեամբ իր օրոյսն ի յայտնէր. և Գորգար
Հայոց աշխարհը, իւր իշխանութիւնը կորսնցող
և մնչի հիմա Եւրոպիոյ առջև իր մասին դա-
դաւիար մի չէր կրցած յայտնել: Այս պատճա-
ռաւ կրնան արդարանալ աշն Եւրոպացիներն,
որ Ասիոյ կողմերը շրջելով մեր Ազգայիններուն
վերայ որոշ դադաւիար մի չեն կրցած առնուլ և
Քիւրտերու հաւատար ըրիւննել: Միթէ, Եւրո-
պիոյ շատ կողմերը չկա՞ն այդպիսի խեղճ գիւ-
ղացիներ. կան և թուով խիստ շատ են. բայց
մեծագոյն մասին ներքին բարեկարգութեան չը-
նորհիւ անոնք ալ ծածկուած են:

Չեմք կրնար ուրանալ որ այս վերջին 13-20 տարիներս՝ բաւական միջոցներ ձեռք առնուեցաւ և բաւական զոհողութիւններ տեղի ունեցան ներքին բարեկարգութիւնն կազմակերպելու համար, սակայն հաստատուին և ապահով հիմանց վերայ չձգուելուն պատճառաւ, ամեն բան իւր անջի վիճակին դառնալու վտանգին մէջ է։ Մեր վարժարանաց համար ամեն ուրեք դրեթէ՝ յառաջդիմական եռանդ չկայ. ամեն ուրեք զատ մեթոտ, զատ դասագիրք, նիւթա-

կան նպատակներն նուազ և դատարարակը՝ դեռ խորհրդոյ և հոգաբարձութեանց քմահաճ աղ-
դեցութեան ներքեւ ամենաշնչին վարձով մի :
Նմանապէս մեր վանքերն խիստ մեծ մասամբ
իրենց նախնական նպատակէն խտրուելով, մաս-
նաւորաց աղգեցութեամբն ամուր որջեր դար-
ձած են և ոմանց մէջէն ալ ժառանգաւորաց
կամ գիշերօթիկ վարժարանները վերցան . և
չատերն ալ ծանր պարտուց ենթարկեալ կ'ըրա-
նուն չարաչար անտեսութեամբ : Չմոռնանք ը-
սել թէ մեր եկեղեցիներն ու եկեղեցականներն
ալ ոչ նուազ բարեկարգութեան պէտք ունին .
գրեթէ ամեն տեղ զատ ձեւ և ասացմունք և ին-
չատ հաճոյս . և եկեղեցականք ալ մեծադոյն
մասամբ նիւթապէս և բարոյապէս կարօտ վի-
ճակի մը մէջ կ'գտնուին :

Աղգ. Ժողովներն ալ իրենց պարտուց ճա-
նաչման և պաշտամանի մէջ շատ անգամ թիւր
կ'ընթանան և շատ անգամ ալ անպիտի կ'ըրա-
նուն , օրէնքը կ'առնեն ձեռքերնին և իրենց
կրօնքն ալ կ'իրեն յառաջ տանել կուզեն . և այս
պատճառաւ ալ Աղգն քիչ միաս ըրած չունի :

Այս ամենուն դարմանները պատրաստուե-
ցան . վարժարանաց համար խորհուրդներ և հո-
գաբարձութիւններ որոշուեցան . վանօրէից հա-
մար խորհուրդներ կարգեցան . Ժողովներն սահ-
մանադրական ձեւի ներքեւ դրուեցան . վերջա-
պէս ստակ պէտք է ըսին՝ առին , օրէնք պէտք
է ըսին՝ ու դրին , սակայն ճշմարտութիւն մի
խոստովանած կըլլանք եթէ ըսենք թէ ասոնց
հետ մեկտեղ մէկ քանի քայլ ալ ետ դարձանք .
վասն զի իմաստութեամբ չձգեցինք ասոնց հիմե-
րն և մեք ալ մեր պաշտամանի մէջ մշտութիւն
և անկեղծութիւն չցուցուցինք և ծանր թուե-
ցաւ մեզ օրինօք շարժիլ :

Եթէ Ժողովուրդ մի ներքին և արտաքին
բարեկարգութեամբ կ'ապրի , և ասոնցմէ միայն
բարձմամբն կ'կործանի . հասրա ուր պիտի յան-
գի մեր Աղգին վախճանն եթէ այս երկուքէն
ալ միօրինակ չըլլուի : Ուրեմն բաւ համարենք
այս վիճակն և միակամ անկեղծութեամբ աշխա-
տինք ներքին բարեկարգութեան , ինչպէս կաշ-
խատինք մեր տան կառավարութեանը . և որ
ապերսխտ հայր կ'համարձակի ասել թէ Աղգին

վարժարաններն եկեղեցիներն ու վանքերն անձ-
նական տունն չեն արժեր :

Կ'խոստովանիմք թէ մեր այս նպատակին
միշտ խոչընդոտն են խել մը քաղաքական պա-
րագայներ , զորս մեր նախընթաց թիւերովն ալ-
նարկած ենք . սակայն ասոր համար դատարիք
զինուորի մը նման պէտք չէ յուսահատելով ետ
քաշուիլ , այլ ամենայն զօրութեամբ և զհոգե-
թեամբ կուրծ տալով դիմագրաւելու ենք , որ
պէս զի կարող ըլլանք Եւրոպացւոց մեր Աղգին
վերայ ունեցած թիւր և սխալ կարծիքներն ջրն-
ջել , և ցուցնել աշխարհի թէ Հայք թէ և քա-
ղաքականապէս խեղճ , իսկ բարոյապէս կենդա-
նի Ժողովուրդ մի են իրենց ներքին բարեկար-
գութեան շնորհիւ :

ԱՆՕՐԻՆԱՆ ԽԱՅՈՂԱՌԹԻՒՆ ՄԸ

Ժամանակիս դրամական արտաքոյ կարգի
անձկութեան պատճառաւ ինչպէս շատ պաշտօ-
նատուներ նայեպէս և մեր Աղգ. Պատրիարքա-
րանն ալ խնայողական միջոցներ ձեռք առած է
Ժամանակէ մը ի վեր : Տնտեսագիտութիւնն լու-
սաւորեալ դաս մը Ժողովրդացմէջ բաւական ծաղ-
կած է , բայց մեր Աղգն զայն դատարի և ցամաք
ուսում մը նկատած է ցարդ դժբաղդաբար : Եւ
թէպէտ կը գտնուին անտեսագէտ անձեր ևս՝
որք ջանացած են այդ օգտակար ուսումն ընդ-
հանրացնել մեր Աղգին մէջ , սակայն նոցա դո-
վելի ջանքերն մինչև ցայսօր դոնէ չափաւոր ար-
դիւնք մը ընծայած չեն : Աղգ. Պատրիարքարանն
կրնայ մեր Աղգին մի բաւական մանրանկարն
նկատուիլ , ուստի դիտեմք թէ անտեսագիտու-
թիւնն որ ատիկան յառաջ դացած է հոն , ու
րուն ղէկավարներն Աղգին բաւական ուսեալ և
պատուաւոր անձինքներէն կ'ըտդկանայ :

Կեդք. վարչութիւնն խնայողութիւնը մէկ
տեսակեալով մը միայն ըմբռնած է , հինգ վեց
ամիսն մէջ մը Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամ-
սականայ վրայ մեծամեծ զեղջումներ ընելով կը
բաւականանայ , առանց հիմնական բարեկար-
գութեանց ձեռնարկելու՝ որուն խիստ կարօտ է
դժբաղդաբար մեր Պատրիարքարանն :

Կեդր. սնտուկի պիւտճէին մէջ Պատրիարքարանի պաշտօնէից համար սահմանեալ գումարին համեմատ անցեալներն Ազգ. վարչութիւնն պաշտօնէից ամսականներն ղեղչեց՝ ներկայ պաշտօնեայնէն ոչ շուք արձակելով, բայց միթէ աւելորդ պաշտօնեայնէն չկային, եթէ չկային, ինչպէս հաւատարմագրութեան տեղեկացած եմք, ինչու այն ատենէն ի վեր հրաժարեալ չորս հինգ պաշտօնէից տեղ նորերն չբերաւ: Մեր հաւատարմագրութեան որ եթէ ներկայ պաշտօնեայնէն չորս հինգն ևս հրաժարին, Ազգ. դործոյ ընթացիկ վիճակին բնաւ վնաս մը չի գար և աւելի ներդաշնակ դիրք մը կ'առնուն եթէ պաշտօնեայք հաստատեալ օրինաց համաձայն ընթանալով ժամը 4-3ին դալով 8-9ին չը մեկնին:

Աւասիկ այսպիսի անճաշ տնտեսութեանց երեսէն, Կեդրոնական սնտուկն մեծամեծ պարտուց տակ ճնշեալ և մինչև իսկ Պատրիարքարանի երկու կառքի ընտիր ձիերն՝ որ վսեմ Սարգիս պէյ նուիրած էր, չ'կրնալով ապրելոյն, վերջին օրերս ծախուեր է ութսուն հարիւրնոց թղթագրամի նուաստ գնով, որ եթէ վաղը ծախու առնելու ելնեն թերևս 150-200 Օսմ. ոսկիի չեն կարող ստանալ: Զարմանալին այն է որ, Սրբազան Պատրիարք Հօր պաշտօնական այցելութեանց համար միջին հաշուով շաբաթն 150-200 դրը կը վճարուի վարձու կառքերու, մինչդեռ Պատրիարքարանի ձիերուն ծախքն օրական քսան դրը էր ըստ փախազեան Ստեփանն Եփէնիսի պիւտճէին: Ուրեմն այս ինչ տեսակ տնտեսութիւն է, որ մեր խնդրն չի հասնիր, միթէ Հայոց Ազգին Պատրիարքարանն երկու ձի կրնա՞յ պահելու նուաստ վիճակին հասած է...:

Աւասիկ ընթերցող, այս է Պատրիարքարանի կառավարութիւնն և ձեռք առած տնտեսութիւնն, որ բանաւոր չկրնար դատուիլ:

Շատ առիթներու մէջ բարերար Ազգայնոց օժանդակութիւնն կը խնդրուի, եթէ Կեդր. սնտուկն այսչափ անձկութիւն ունէր, ինչու դարձեալ այս միջոցն ի դործ չդրուեցաւ. մեր համոզուած եմք որ այս խնդրոյ մէջ ալ մասնաւորաց շահն յայլմանակած լինելու է...:

Փունջ լրագրոյ տուած տեղեկութեան համեմատ՝ վաւարարանի հրկիզեալ 7 Հայ դործա-

ւորաց ամսականաց հաշուէն Տնտես. խորհրդոյ քով 20000 դրը մօտ գումար մը կայ ի պահ: Եթէ մեր Պատրիարքարանի վարին դուրսը արժէք չունի, ինչու ելեմտից Հոգաբարձութիւնը ներքին փոխառութեան մը չձեռնարկեց, միթէ պաշտօնական մարմիններն ալ միմեանց վրայ վստահութիւն չունին, բայց ասկէ ինչ եղաւ ի նպաստ Կեդր. սնտուկի վիճակահանութեան առաջին շրջաբերութենէն գոյացեալ 40000 դրը ողջ գումարն:

Ինչպէս կը տեսնուի Ազգ. Պատրիարքարանի վիճակն խիստ ծանրացած է, հասցիւնց առատութենէն աւելի բարւոք կառավարութիւն պէտք է, երեսի. Ժողովն յառաջիկայ առթիւ անշուշտ այս ամենը նկատողութեան առնելով պարտագատշաւն տնօրինել չափոյ վարանի:

Մեր այս և ասոր նման կետերուն վրայ Պատրիարք Յրբազան Հօր և խորհրդական Սրբազանին ուշադրութիւնն կ'հրաւիրեմք:

ԱՐՈՒՍԵԱՆ

ԵՐԵՆԱԿԱՅԵՆ

... Հայր Խմբագիր

Քաղաքս շնորհիւ կառավարութեան բարեշան պաշտօնէից խաղաղ, բայց խեղճ Ժողովրդեան ապրելու միջոցներն խիստ դժուարացան, ամեն բան հինգապատկուեցաւ. ուստի ամեն օր ամի ի բերան շուարած մնացած էին և կարծես անողորմ ճակատագիրը զայս անբաւական դուռ, և ահա զօրաց մեծ բաղմութիւն մի ևս աւելցաւ. քաղաքիս մէջ, որ բոլոր սրճարանները և պանդոններ պարպելով զօրք լեցուեցաւ, և հետզհետէ այս բաղմութիւնը աւելնալուն կառավարութիւնը ստիպուեցաւ Հայոց, Տաճկաց թաղերը ևս բաժնել վաշտ վաշտ. ընդ այս Հայք շուարած մնացին, զի տեսնելով իւրեանց տեղի անբաւականութիւնը սկսան առաջնորդարան խռնիլ մի դարման աղերսելու. իսկ Քաղաքական Ժողովը և իւր նախագահ Արթ. Տ. Յակոբ հայրը, ամենայն ջանիւք և խորհրդով ի նկատի առնելով իւրեանց դիմող բաղմութիւն Ժողովրդոց աղերսանոց դարման կը խնդրէր զի մի գուցէ ամեն թաղ խառն ի խուռն զօրք լեցուելով քա-

գաղթին բարեկեցութիւնը խանգարի և հետեւաբար աստիճանին մէջ մեծ չարիք տեղի ունենայ. և ահա այս աղէտներ Տեարոյ մտատանջութեան միջոցին սոյն ժողովոյ ատենապետ՝ Փափազեան Աղուազարմ գերդաստանէն՝ Ոսկեհան էֆէնտի տեղւոյս երևելի վաճառականներէն Կեսարացի Պալեան Բարսեղ էֆէնտի աղէտախրական և մարդասիրական վսեմ եռանդոյն վրայ քաջալերեալ իւրեանց ընկերութեամբ դնած 40-50 հազարի արժողութեամբ բաղմայարկ տունը որ արդէն Հայ թողերէ բաւական հեռի է ժողովին առաջարկելոյն և յիշեալ Բարսեղ էֆէնտին կանչուելուն պէս խիստ վսեմ յօժարութիւն յայտնելով («Տէպլէթիմ վէ Միկլէթիմ ուղուրունէ դուրպան օլտուն էօլէ պին էվ») ըսելով անմիջապէս բեռնակիրներ կը յղէ և իւր բոլոր գոյքերը կը պարպէ որ պանդոկէն հանուելով այն ինչ հոն փոխադրուած էր, իսկ Պատուարժան Աղգայինը և ժողովը կեցցէի աղաղակներով ի նշան իւրեանց զգացած շնորհակալեաց ամսական 500 դրշ վարձք կուգին վճարել սոյն բարեբար էֆէնտիներու, որոնք աղգասիրութեան վեհ հոգւով լցեալ սոյն վարձքը աղջկանց վարժարանին յատկացնել կ'առաջարկեն՝ որ 2 ամիս առաջ բացուած էր Գաղ. ժողովոյ շնորհիւ ։ Վերոյիշեալ Տեարոյ ներկայ պատերազմիս Օսմ. Պետութեան բազմիցս մատուցած զոհողութիւններն թուել զանց կը նենք ։

Գովաբանութեան և դրուատանաց արժանի երկու բառ չեմ կրնար դնել. որպէս զի կարողանամ գովել սոյն երկու էֆէնտիներուն այս աղգասիրական Ազնիւ ձեռնարկը որ մէկ յղանալով իսկ միւսն ծնանելով խել մը Հայ դասակաց պատուոյ, կենաց և վերջապէս ամեն վրտանդներէ զերծ պահելու պատճառ հանգիստցուն. նա մանաւանդ առաքինութեամբ զառաքինութիւնս ստանձնեալ աստիճան սերնդեան մը խնամատար հայր կոչուեցան. ապրին այսպիսի բարեբար Տեարք և նախանձախնդիր Հայք ։

Արդ Ս. Հայր, կը փութամ համայն երջնկացւոյն ի սրտէ զբաժեալ խորին շնորհակալեաց թարգման կանգնիլ խնդրելով սորա հրաշապարկութիւնը Ձեր պայծառ Լուսոյ մի անկեան մէջ ։

Որով մնամ և ըն

1878 Փետր. 15 յերզնկայ Յարութիւն Գ. Տաթևաբեկ

Երեքշաբթի օր՝ Նիքօլա Մեծ Դքսին սպասակոյտէն Հայազգի Աղէքսանդր Վարչամեանց զօրավարը Զայիմովսքի Ռուս զօրավարին հետ նախ՝ կառքով Եէնի-Գաբուի Ս. Առաքելոց Եկեղեցին ուխտի եկան, ապա մեր Ազգ. Պատրիարքարանն այցելելով մեծաւ յարգանք ընդունուեցան Գեր. Խորհրդական Սրբաղանէն և անտի Մայր Եկեղեցի իջան յուխտ և յերկրպագութիւն և միանգամայն թաղին երկսեռ վարժարանաց այցելութիւն ընելէ զինի՝ Պատրիարք Սրբաղան Հօր բնակարանն ալ երթալով տեսնուեցան Նորին Բարձր Սրբազնութեան հետ ։

Օգոստոսիառ Սուլթանը Տէրութեան առաջին ճարտարապետութեան տնտեսն շնորհեց (Սէր-Սէյմարը-Տէպլէթ) արքունի ճարտարապետ Պալեան Վսեմ Սարգիս պէյին ։

Ասիոյ Հայաբնակ կողմերը զրկուած Ձերքէզներուն նկատմամբ Բարձր Պատրիարք Սրբաղան Հայն ազգու Լազիւ մը զրկելով Բարձր-Դուռը, կ'իսնդրէ որ խաղաղ և հանդարտ ժողովուրդեան մը չարիք հասցնող և զայն նիւթապէս և բարոյապէս թշուառացնող սոյն վայրագ ցեղերն այլուր փոխադրուին ։

Յաւօք սրտի կ'հաղորդենք մեր ընթերցողաց որ՝ Ազգիս առաջին կարգի Հայկաբան դասատուներէն մին՝ Թորոս էֆ. Նազարեան քառօրեայ հիւանդութենէ զինի Չորեքշաբթի երեկոյին կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 47 ամաց ի վիշտս համակելով իւր ընտանիքը ։

Հանգուցելոյն յուղարկաւորութեան հանդէսն Հինգշաբթի օր կատարուեցաւ Էյիպի Ս. Աստուածածնայ Եկեղեցին ։

Եէնի-Գաբուի թաղի բնակիչներէն Փեշտի մայճեան Մ. Միքայէլ աղա միամենայ հիւանդութենէ զինի երկուշաբթի երեկոյ հանգեաւ ի Տէր ի հասակի 67 ամաց, և որոյ յուղարկաւորութեան հանդէսն արժանաւայել շքով կատարուեցաւ Երեքշաբթի օր ։

Հանգուցեալն անբասիր կեանք մի վարած

էր աշխարհի մէջ լի բարեպաշտական և երկիւղած զգացմամբ՝ իւր կարողութեան չափով Ազգին և Եկեղեցւոյ ծառայելով հանդերձ :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՔՕԼԱ ՄԵՐ ԴԲՍԻՆ

(Շար. եւ վերջ տես քիւ. ԽԵ.)

Յետոյ Մեծ Դուքսն հրաժեշտ առաւ Սուլթանէն, որ մինչև պատուոյ սանդուղին զլուխն ուղեկից եղաւ անոր, Ն. Բարձրութիւնը պալատին ծովէղրն սպասող փոքրիկ շոգենաւով մը Պէյլէրպէյի պալատը գնաց : Իւր ուղեկիցներն ալ արքունական նաւերով ետեւէն գնացին :

Պէյլէրպէյի պալատին ծովէղրն երկու գումարտակ կայսերական զօրք զինուորական պատիւներով ընդունեցին Մեծ Դուքսն, և զինուորական նուագարաններն ալ Ռուսաց զինուորական երգը նուագեցին :

Կէս ժամու չափ ետքը, Սուլթանն իւր փոքրիկ շոգենաւով Պէյլէրպէյ գնաց փոխադարձ այցելութիւն տալու Մեծ Դքսին : Նախարարներն ալ նաւերով ետեւէն գնացին :

Երբոր Սուլթանը Պէյլէրպէյ հասաւ, Մեծ Դուքսին շոգենաւն Օսմ. զրօշը քաշեց իւր մեծ կայմին վրայ, և նաւաստիներն առադատաւ կալերուն վրայ ելնելով հոլլա՝ գոչեցին : Ռուսաց զինուորական նուագարանն ալ Օսմ. զինուորական երգը նուագեց :

Մեծ Դուքսը մինչև ծովէղրը դիմաւորութեան եկաւ Սուլթանին :

Բակին մէջ Ռուսական ծովային զինուորաց զումարտակ մը զինուորական պատուով ողջունեց Ն. Կ. վեհափառութիւնը :

Սանդուղին երկու կողմը Մեծ Դքսին ուղեկից զօրավարներն ու սպաները կարգաւ շարուած էին :

Կէս ժամու չափ տեսակցութենէ ետեւ, Սուլթանն խմանալով որ Մեծ Դուքսը Գերմա-

նիոյ դեսպանին այցելութիւն տալու պիտի երթար, հրաւիրեց որ իւր փոքրիկ շոգենաւը նստելով ի միասին մինչև Տոլմա-Պահճէ երթան, ուր արքունական շքեղ կառքեր կ'ըսպասէին :

Մեծ Դուքսը դահլիճում ընդունեց վեհ. Սուլթանին առաջարկը :

Երբոր Տոլմա-Պահճէ հասան, վեհ. Սուլթանն իւր բնակարանը հրաւիրեց Մեծ Դուքսը : Հոն դարձեալ կարճ տեսակցութիւն մ'ընելէ ետեւ՝ Մեծ Դուքսն իրեն համար պատրաստեալ քառաձի կառքը նստելով Գերմանիոյ դեսպանատունը գնաց Տը Ռայս իշխանին այցելութեան : Յետոյ Ռուսիոյ դեսպանատունը դընաց, ուր գնէն ներս մտած ժամանակ վանդակագրան և վերի ճակատին վրայի արծիւները ծածկող պատեանները վերցան : Հոն Ն. Բարձրութիւնը պահ մը կենալէ և մատրան մէջ երգուած գոհաբանական աղօթից ներկայ գտնուելէ ետեւ իւր շոգենաւը վերադարձաւ, որ Սալը բազարի առջև կ'սպասէր. և թէպէտ վեհ. Սուլթանը Պէյլէրպէյի պալատը Ն. Բարձրութեան տրամադրութեան ներքեւ դրած էր ամենայն պատրաստութեամբ, բայց և այնպէս Մեծ Դուքսը զիշերը շոգենաւին մէջ անցուց :

Մասիս

ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Բեդրաստիկի պաշտօնական Մէսափէ լըրադիրն իւր Մարտ 9/21 թիւ թերթով հաշտութեան նախապայմաններուն ամբողջ պատճէնն հրատարակած ըլլալով, Աթանա Հովտաւ անոր ճիշդ խմաստն Եւրոպական լրագրաց հաղորդած է :

Ահաւաստիկ թարգմանութիւնը .

Յօդ. 1. Գարատաղ անկախ կը հրատարակուի և կ'ստանայ Կաշքօ, Ռիհօվ, Ռօսհայ, Նիքսիշ, Սբուզ, Բօտկօրիցա և Զապիաք քաղաքները : Պոյսնա դետին նաւարկութիւնն Եւրոպական յանձնախորհրդոյ մը միջոցաւ պիտի կարգադրի :

Յօդ. 2. Դրան հետ Գարատաղի յարաբերութիւններն ետքէն պիտի կարգադրին : Եթէ

վեճ կամ անհամաձայնութիւնն ծագի, Աւսար-
րիոյ և Ռուսիոյ ձեռք պիտի կարգադրի:

Յօդ. 3. Սերիս անկախ կըլլայ, և Նիշը,
Տրինայի հովիտն և Փոքր Զվորնիքը կ'ստանայ:

Յօդ. 4. Մինչև որ Սերիսի և Դրան մէջ
հաստատուելիք յարաբերութիւններն որոշող
դաշնագրութիւնը կնքուի, Սերվիացիք թէ՛ Եւ-
րոպիոյ և թէ՛ Թուրքիոյ մէջ միջադպային օրի-
նաց համեմատ պիտի նկատուին: Սերվիացիք
Թուրքիոյ մնացած տեղերէն պիտի քաշուին:
Մահմետականք պիտի կրնան իրենց չարժական
ինչքը պահպանել: Թուրքո—Սերվիական յանձ-
նախորհուրդ մ'երկու տարուան մէջ պիտի
կարգադրէ կալուածական ստացուածոց վերա-
բերեալ խնդիրներն. երեք տարուան մէջ ալ
Պետութեան և Եկեղեցեաց վերաբերեալ (վա-
դըք) անշարժ ստացուածոց վաճառումը:

Յօդ. 5. Ռումանիա անկախութիւն կըս-
տանայ: Պատերազմական հատուցում մը ըս-
տանալու իրաւունքն երկու կողման մէջ վիճա-
բանութեամբ պիտի որոշուի: Ռումանիոյ հը-
պատակները Թուրքիոյ մէջ նոյն իրաւունքները
պիտի ունենան, ինչ որ ունին ուրիշ Տէրու-
թեանց հպատակներն:

Յօդ. 6. Պուլղարիա ինքնօրէն հարկատու
իշխանութիւն մը պիտի ըլլայ Գրիատոնեայ կա-
ռավարութեամբ և ազգային ղինութեամբ:
Պուլղարիոյ վերջնական սահմանը Թուրքո—Ռուս
յանձնադորհրդոյ մը ձեռք պիտի գծուի՝ Ռու-
սական զօրաց Բուժելիէն մեկնելէն առաջ:
(Պաշնագրութեան բնագրին երկրացոյց քար-
տէս մը կցուած է):

Այս սահմանը վրանիայէն Գաթսորիա պի-
տի երթայ, Դարատաղէն Գարատրինայէն և Կը-
րամիս լեռներէն, Մօկլանիցա և Վարտար դե-
տերուն իրար խառնուած տեղէն մինչև Պէշիք-
կէօլի մէջ տեղը, և Դարասուի հետ մինչև ծո-
վեզըը հասնելով, պիտի անցնի Գալպալոյի ծո-
վածոցէն Պուրօմկօրտէն և Զալթէթէ լեռան գո-
տիէն մինչև Ռօտօրէ լեռն, և Արտապրա գե-
տըն անցնելով Ադրիանուպօլիս քաղաքը մէկ
կողմ պիտի թողու, և Լիւլէ—Պուրկաղէն Սեւ
ծով պիտի հասնի, մինչև Հէքիմ—Թապեասի և
անկէց Մունկալիա պիտի երկնայ և Թուլչայի
գաւառին սահմանադէմն անցնելով Պասուլայի
տակէն պիտի հասնի Դանուբ:

Յօդ. 7. Պուլղարիոյ իշխանն իրկրին ժող-
վըրդէն պիտի ընտրուի ազատաբար և Սուլ-
թանէն պիտի հաստատուի: Տէրութեանց ալ
հաւանութիւնը պիտի ստանայ: Մեծ Տէրու-
թեանց ազդատոհմերէն ոչ միայն մէկ անդամը
չպիտի կրնայ ընտրուիլ: Պուլղարաց ազգային
ժողովը Թրինօվա կամ Փիլիպէ գումարի՝ երկ-
րին նոր կազմութիւնը տալու համար, որ 1830
ին Դանուբեան գաւառաց մէջ հաստատուա-
ծին պէս պիտի ըլլայ, իշխանին ընտրութենէն
առաջ, Ռուս տեսուչի մը հսկողութեան ներ-
քեւ և Թուրք տեսչի մը ներկայութեամբ: Նոր
կառավարութեան հաստատութիւնը Ռուս տե-
սուչի մը պիտի յանձնուի մինչև երկու տարի:
Տարիէ մ'ետեւ ուրիշ Տէրութեանց լիազօր պա-
տուիրականք ալ կրնան մասնակցիլ եթէ հար-
կաւոր դատուի: Երբոր իշխանական ամբողջ
Թափուր մնայ, նոր իշխանը դաշնագրութեան
մէջ հաստատուալ ձեռք համեմատ պիտի ընտ-
րուի: Թուրքերը, Յոյներն և Վալաքներն ալ
պիտի մասնակցին այս ընտրութեան: Յատուկ
կանոնադրութիւն մ'անոնց իրաւունքներն ի
հաշիւ պիտի առնու:

Յօդ. 8. Թուրք զօրքը կը քաշուի Պուլղա-
րիայէն: Բոլոր բերդօրայք պիտի քանդուին
շրջակայ երկրին ծախիւք: Մինչև որ բնիկ ղին-
ւորութիւն մը կազմուի, այսինքն երկու տարի,
Պուլղարիա պիտի զրաւի Ռուսերէն, որք վեց
բաժին հետեակ և երկու բաժին հեծեալ պի-
տի թողուն, ընդամենն 50000 մարդ առ ա-
ռուելն, որք Պուլղարիոյ ծախքով պիտի հս-
դացուին:

Շարունակելի

Նիքօլա Մեծ Դուքան Շարաթ օր Այսթէֆանո-
սէն Պօլիս եկաւ Լիվաթիա շոգենաւով և Երլտըզի
կայսերական սլաւադ գնաց Օդոստ. Սուլթանին հետ
տեսակցելու: Կիւրակէ օր դեսպանատան մատու-
ռին մէջ Ս. Պատարագի արարողութեանն ներկայ գը-
տաւ և Գերմանիոյ դեսպան Տր Ռայս իշխանին նա-
րածին որդւոյն Սկրտութեան հանդիսին ալ կնքահայր
եղաւ: — Թղթադրամոց բարձման համար ալիւրին
պարկերուն վերայ 40 դրչ տուրք դրուած ըլլալով
հաջին գինը 20 վրչ բարձրացաւ: — Վազթ կ'գրէ
թէ՝ Երկուշաբթի օր 146,000, Երեքշաբթի օրն ալ
200,000 դրչ հասոյթ գոյացեր է, և այն գումարնե-
րուն հաւասար թղթադրամ փնջուած է: — Լորիս Մէ-
լիքօֆ զօրապետն որ ժանտատէնդէն հիւանդացած էր,
առողջացեր է: Ռուսիոյ Կայսրն կոմսութեան (Գոնի)
սիստոս տուեր է Լորիս Մէլիքօֆ զօրապետին:

ԾԱՆՈՒՅՄՈՒՆՔ

ՇԻԹՔ ՄԱՆՈՒՆՔ

Ի ՄԻՋԵՐԿԻՐԱԿԱՆԷ

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱՅ

ՀՄԵՅՆԱԿ Ծ. Վ. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ

Օժանդակութեամբ

ԵԱՂՇԻՊԷԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՅ ՀԱՐԱՋԱՏԱՅ

1876 Թուականին Բարձրաշնորհ Պատրիարք Ս. Հր. Կրամանյան եւ յատուկ յանձնարարական գրով, երեք ամսոյ չափ այցելութիւն ըրինք Միջերկրականի հետեւեալ 32 քաղաքներն ու գիւղերն. Պանտրմա, Հայոց-Գիւղ, Կիւղիկոն, Էտինսիկ, Մըխալըճ, Գիր-մասալը—Գասապա, Պալը-Քէսէր, Քիլէսին, Սօմա, Բըհալա, Բըրք—Աղաճ, Խընդ, Պերգամոն, Տիքիլի, Միտիլի, Քիոս, Ռօտոս, Մէրսին, Իսկէնտէրուն, Պէրէքէթ—Տաղի, Լաթաքեա, Թրիքօլի, Պէրութ, Զապպէ, Ռէմէ, Ս. Երուսաղէմ, Բօրթըն—Սայիտ, Աղէքսանդրիա, Եդիպտոս, Լէրօս, Իզմիր, Թէնէտոս, Գարգանէլ, Կէլիպօլու:

Մեր եռամսեայ այցելութեամբն այս քաղաքաց եւ գիւղօրէից նկարագրութիւններն, Հիմնարկութիւնները, զանազան դարերու մէջ կրած քաղաքական փոփոխութիւններն, Բնակութեանց եւ բնակչաց վիճակագրական ստույգ հաշիւները, Բերքերն, Ողը, Արհեստները, Վաճառականութիւնները, Ազգին Եկեղեցիներն ու անոնց Պաշտօնեայններն, Վարժարաններն ու անոնց նիւթական եւ բարոյական կացութիւնը, երկսեռ աշակերտելոց թիւն ու անոնց յառաջգիմական աստիճաններն, Ազգ. հաստատութեանց մուտքն ու ելքն, Գերեզմանական յիշատակարաններն, Հնութիւնները մասաւանդ Ազգ. հնութիւններն եւն. մանր քննութեամբ, ամեն պարագայներով ամփոփած ենք վաղեմի եւ նոր արձանագրութիւններէ, Ազգային եւ օտարազգի պատմիչներէ միանգամայն երկրացեաց աւանդութիւններէն եւ վկայութիւններէն, որք մեծաւ մասամբ մեր ձեռք բերած արձանագրերուն ու պատմական գէպքերուն աւելի հաստատութիւն կուտային:

Մեր սոյն դոյզն երկասիրութիւնն, որ Ազգային պատմական եւ վիճակագրական կենաց վերայ գէթ աղօտ լոյս մի հարկաւ կ'սփռէ, իբրեւ ինչ եւ ինչ ծառայութիւն Ազգին կ'նուիրենք ի ձեռն Եաղչիպէկեան Մեծաճոռն Եղբարց՝ Սարգիս եւ Առաքել հարազատաց, որոց բարեսիրական օժանդակութեամբ ի յիշատակ հօր իւրեանց՝ հողելոյս Մ. Վարդան աղա Տ.

Մինաս Եաղչիպէկեանի, ի լոյս ընծայեցաւ Հայաստանեայց Մամուլէն՝ «ՇԻԹՔ ՄԱՆՈՒՆՔ Ի ՄԻՋԵՐԿԻՐԱԿԱՆԷ» մակագրով, որ 368 երեսէ կ'ընդհանայ՝ մաքուր տպագրութեամբ, ընտիր թղթով եւ միջակ Աւետարանի գիրքով:

Այս գիրքն կ'գտնուի Հայաստանեայց Տպարանն, Եէնի-Գարուի եւ Մայր Եկեղեցեաց բանկայր եւ Պօլսոյ Հայ գրաւաճառաց քով ի գին կէս մէճիտ: — Գատառաց մէջ պէտք ունեցողները, մեր Գործակալաց միջոցաւ ալ կրնան ստանալ՝ ստակը կանխիկ վճարելով:

— 0 —

ՏՊՐ ԶԸՐՂՃԵԱՆ

Պատիւ կ'համարի ծանուցանել Արդոյ հասարակութեան որ բաց ի Կիւրակէ օրերէն՝ ամեն օր կէս օրէն մինչեւ ժամ 9 կ'գտնուի Աքսարայ Վալիտէ ճամբիի դէմ 147 թիւ բնակութիւնն:

Արք. երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերն, իսկ կանայք՝ երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շուրաթ օրերն կ'ընդունուին. եւ ուր իրեն զմեզ ազգատներն ալ ձրիապէս կ'գարմանուին:

— 0 —

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸ ԼՈՐՄԻ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ

ԿԱՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

ԹԲԳ. Գ. 2ԻԼԻՆԿԻՆԵ

Սոյն գեղեցիկ վէպին հինգերորդ, այն է վերջին հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը եւ ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 Ֆրանք:

— 0 —

ԽՈՐՀՐԴԱԿՈՐ ԿՂԶԻ

ԿՂԶԻՈՅՆ ԳԱՆՏՆԻՔԸ

ԹԱԲ. Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Սոյն ընտիր գործին երրորդ, այն է վերջին հատորն ալ իզմիրի Տէտէեան Եղբարց տպարանէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը եւ ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 Ֆրանք:

ՏԵՐ—ԽՄԱԿԱՐԻ

ՀՄԱՅՆԱԿ Ծ. Վ. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ

Կ. Պօլիս Եէնի-Գարու Գոմասալ փողոց թիւ 200